

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота магістра

з теми: **«Педагогічні умови формування професійної майстерності
майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі
фахової підготовки»**

Виконала: студентка 2 курсу
групи DO1-M19z
спеціальності 012 Дошкільна освіта
Волосюк Неоніла Яківна

Керівник: **Лебідь І.Ю.**,
кандидат педагогічних наук,
доцент

Рецензент: **Бахмат Н.В.**,
доктор педагогічних наук,
професор

Кам'янець-Подільський – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	6
1.1 Аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження	6
1.2 Теоретичні аспекти підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	17
Висновок до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	27
2.1 Теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	27
2.2 Реалізація педагогічних умов формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	39
2.3 Критерії, показники, рівні сформованості професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	55
Висновок до розділу 2	61
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	63
3.1 Діагностика рівнів сформованості професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	63
3.2 Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.....	73
Висновок до розділу 3	82
ВИСНОВКИ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Стратегічні напрями розвитку системи освіти в Україні окреслені концептуальними положеннями державних документів: «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки», Законами України «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Базовим компонентом дошкільної освіти, – спрямовують навчальні заклади на покращення її якості в усіх галузях, що має свої специфічні особливості щодо роботи з дітьми дошкільного віку.

З огляду на це, актуальною проблемою вищої школи залишається підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти, формування їх професійної майстерності, без набуття якої неможлива реалізація гармонійного виховання й навчання дітей дошкільного віку.

Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження свідчить про багатоаспектність її наукового осмислення. Теоретичні та методичні засади професійно-педагогічної підготовки фахівців дошкільної освіти розкрито у працях Л. Артемової, А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Коваль, О. Кононенко, К. Крутій, Н. Лисенко, Н. Манжелій, Т. Науменко, Т. Поніманської, Л. Покроєвої, О. Поліщук, Х. Шапаренко, Р. Кондратенко та інших. Шляхи та методи підвищення професійної підготовки обґрунтовували О. Колесник, Г. Беленька, Т. Кротова, О. Бурдяєва, І.Слепцова, Т.Танько та інші.

Теоретичне осмислення педагогічної майстерності у структурі професійної підготовки педагога та неоціненний внесок у її становлення та розвиток здійснено І. Зязюном, Н. Кузьміною, В. Крутецьким, А. Макаренком, В. Семиченко, В. Сухомлинським, Н. Тарасевич.

Окремі питання зазначеної проблеми розкрито у дослідженнях Б. Андрієвського, Є. Барбіної, Л. Загородньої, Н. Кічук, Ю. Косенко, О. Кучерявого, І. Кривоноса, В. Нестеренко, Л. Петухової, С. Тітаренко.

Науковцями визначено теоретико-методологічні та методичні засади формування педагогічної майстерності педагога у системі неперервної педагогічної освіти, формування основ педагогічної техніки, професійної та музично-педагогічної компетентності у майбутніх фахівців дошкільної освіти,

теоретичні і методичні основи їхнього професійного самовиховання та пізнавальної самостійності. Натомість проблема формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти не була предметом дослідження.

Актуальність і значущість означеної проблеми, її недостатня теоретична розробленість, а також доцільність наукового пошуку зумовили вибір теми наукового дослідження: **«Педагогічні умови формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти».**

Мета дослідження полягає у науковому обґрунтуванні та експериментальній апробації моделі формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Відповідно до сформульованої мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Розкрити сутність поняття «професійна майстерність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти».
2. Визначити структурні компоненти, критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.
3. Виявити та науково обґрунтувати педагогічні умови формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.
4. Експериментально перевірити запропоновану модель та методику формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Для досягнення мети дослідження й розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс **методів дослідження**: *теоретичні* – вивчення й аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури з метою визначення й обґрунтування сутності «професійна майстерність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти»; *емпіричні* – *діагностичні* (анкетування, тестування,

інтерв'ювання, експертна оцінка та самооцінка студентів педагогічний експеримент); *статистичні* (узагальнення, кількісного і якісного аналізу емпіричних даних та визначення їхньої достовірності).

Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі професійної підготовки студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта», а саме у змісті навчальних курсів «Дошкільна педагогіка», «Історія дошкільної педагогіки», «Педагогічна майстерність», при створенні узагальнюючих робіт з педагогічної освіти, а також у системі післядипломної освіти вихователів ЗДО тощо.

Таким чином, вибір теми наукового дослідження обумовлений актуальністю **«Педагогічні умови формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки»**.

Матеріали дипломної роботи обговорювалися: на Всеукраїнському круглому столу «Формування національно-культурної ідентичності особистості у викликах часу» і квесту «Я люблю Україну» (м. Кам'янець-Подільський), тема доповіді «Рівні сформованості професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти»; на науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2019-2020 навчальному році (вересень, 2020 року, м. Кам'янець-Подільський), тема доповіді «Теоретичні аспекти формування основ професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти учителів»), а також у ЗДО № 20 (м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область).

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі подано теоретичне узагальнення й практичне вирішення актуальної проблеми формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, що дало змогу обґрунтувати структурно-функціональну модель цього процесу (запропоновану Т. Поніманською), визначити та експериментально перевірити педагогічні умови формування досліджуваного утворення.

1. У результаті наукового пошуку доведено, що професійна майстерність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти – це інтегративне особистісне утворення, складовими компонентами якого є гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності та професійні вміння, що забезпечують ефективність взаємодії з дитячим і педагогічним колективами та батьками.

2. Критеріями сформованості професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти обрано: мотиваційно-цільовий (наявність професійних мотивів, гуманістична спрямованість, мотивація до успіху), змістово-процесуальний (психолого-педагогічна компетентність, система знань щодо сутності, змісту і складових професійної майстерності, здатність до саморозвитку), інтеграційно-рефлексивний (комунікативність, здатність до емпатії, рефлексивність).

На підставі визначених критеріїв і показників схарактеризовано рівні сформованості професійної майстерності майбутніх вихователів: високий, середній, низький. З'ясовано, що більша частина студентів на констатувальному етапі дослідження перебували на середньому і низькому рівнях, що й викликало необхідність цілеспрямованого формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

3. Доведено, що формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти відбувається ефективно, якщо реалізуються такі педагогічні умови: цілеспрямоване формування у студентів позитивної мотивації до оволодіння професійною майстерністю та зорієнтованості на саморозвиток та самовдосконалення на постійній рефлексивній основі; опанування

майбутніми вихователями системою знань з професійної майстерності та набуття ними вмінь їх практичного застосування; упровадження сукупності традиційних та інноваційних форм і методів у цілісну систему професійної підготовки майбутніх вихователів.

3. За результатами експерименту апробовано структурно-функціональну модель формування професійної майстерності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (запропоновану Т. Поніманською), що охопила три етапи (діагностико-пропедевтичний, діяльнісно-творчий та рефлексивно-корекційний) з реалізацією на кожному з них відповідної педагогічної умови та методики формування професійної майстерності. Формувальний експеримент був спрямований на оволодіння студентами системою знань щодо професійної майстерності та набуття ними вмінь їх практичного застосування.

4. Встановлено, що реалізація педагогічних умов та використання структурно-функціональної моделі формування професійної майстерності майбутніх вихователів дозволило досягти суттєвих змін у рівнях сформованості досліджуваного утворення у студентів експериментальної групи порівняно з контрольною. Так, кількість студентів, які досягли високого рівня сформованості професійної майстерності, в ЕГ зросла на 14,1%; в КГ – на 1,5%; середнього – на 15,2% в ЕГ і відповідно на 2,3% – у КГ; а з низьким рівнем зменшилась на 29,3% в ЕГ і на 3,8% – у КГ.

Виконане дослідження не висвітлює усіх аспектів досліджуваної проблеми. Залишаються актуальними й потребують подальшого розвитку питання самовдосконалення професійної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти, а також активізації студентів на саморозвиток професійно значущих якостей, що сприяють ефективності формування професійної майстерності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалдина Л. Профессионализм педагога: компоненты, критерии оценки // Высшее образование в России. 2008. №10. С.146-148.
2. Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации. Москва : Владос, 1994. 336 с.
3. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. Москва : Просвещение, 1990. 141 с.
4. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. Москва : Мысль, 1980. 335 с.
5. Авдеенко Г.Г. Советская система заочного высшего образования и ее роль / Аверьянов А.Н. Системное познание мира. (Методологические проблемы). Москва, 1985. 97 с.
6. Бабанский Ю.К. Избранные педагогические труды. Москва : Педагогика, 1989. 558 с.
7. Балл Г.О. Про психологічні засади формування готовності до професійної праці. Психолого-педагогічні проблеми професійної освіти : [наук.-метод, зб.] / Ред. кол. : І. Зязюн та ін. Київ, 1994. С. 98-100.
8. Барбина Е.С. Формирование педагогического мастерства учителя в системе непрерывного педагогического образования: [монография]. Київ : Вища шк., 1997. 153с.
9. Бенера В.Є. Формування пізнавальної самостійності в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів засобами інтелектуальної гри : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2003. 23 с.
10. Біда О.А. Сучасний стан проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах заочного навчання // Наука і освіта. 2013. № 1-2. С. 110-113.
11. Біда О.А. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів ВНЗ // Вісник Черкаського університету. Черкаси, 2010. Випуск 81 (Ч. 3). С. 19-23. Серія «Педагогічні науки».
12. Богданова І.М. Характеристика станів особистісної змобілізованості майбутнього вчителя // Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. Одеса : ГНПУ

ім. К.Д. Ушинського, 2011. № 11-12. С. 240-246.

13. Богініч О.Л., Борисова О.Л., Загарницька І.І. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія /за заг. ред. І.І. Загарницької. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. 310 с.

14. Богуш А.М. Компетентніший підхід у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти у вищому навчальному закладі // Реалізація європейського досвіду компетентнішого підходу у вищій школі України : матеріали метод, семінару (НАПН України, Інститут педагогіки НАПН України). Київ: Педагогічна думка, 2009. С. 271-281.

15. Бондар В.І. Конкурентоздатність педагога як складова його професійної компетентності // Початкова школа. 2008. № 7. С. 22-23.

16. Борин Г.В. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей раннього віку: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2009. 20с.

17. Бугрименко Е.А. Готовность детей к школе. Диагностика психического развития и коррекция его неблагоприятных вариантов: Методические разработки для школьного психолога. Москва : ВНИИК «Школа», 1989. 137 с.

18. Вахромов Е.Е. Психологические концепции расшита человека: теория самоактуализации. Москва: Международная педагогическая академия, 2001. 162 с.

19. Вергасов В.М. Проблемы высшей школы : [науч. метод, сб.]. Киев, 1992. Вып. 76. С. 19-22.

20. Волкова Н.П. Педагогіка [Текст] : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академія, 2001. 567 с.

21. Выготский Л.С. Педагогическая психология // под ред. В.В. Давыдова. Москва : Педагогика Пресс, 1999. 536 с.

22. Гавров С.Н. Образование в процесс се социализации личности // Вестник У РАО. 2008. № 5. С. 21.

23. Гнезділова К.М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи: навч. посіб. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2011. 124 с.

24. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник [Електронний ресурс]. Київ : Либідь, 1997. 375 с. Режим доступа: <http://edu-lib.net/matematika-2/dlya->

studentov/goncharenko-s-u-ukrayinskiy- pedagogich

25. Давкуш Н.В. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до прогностичної діяльності [Текст] : автореферат... канд. пед. наук, спец.: 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти. Ялта : Республіканський вищий навч. заклад «Кримський гуманіт. ун-т» (м. Ялта), 2011. 20 с.
26. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика: [монографія] / за ред. Н.Г. Ничкало. Хмельницький : ТУП, 2002. 334с.
27. Денисенко Н.Ф. Теоретичні засади та технологія управління системою фізичного виховання дітей дошкільних навчальних закладів: дис. доктора пед. наук: 13.00.08. Запоріжжя, 2002. 505 с.
28. Дроздов И.Н. Психологические аспекты управления кадрами. Владивосток : ПИППКГС, 1997. 178с.
29. Євтух М.Б. Розробка технології навчання в умовах вищої школи // В ДНУ. Наукові записки. Вінниця, 2000. С. 70-73. (Серія : педагогіка і психологія; Вил. 3).
30. Жаровцева Т.Г. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Одеса, 2007. 43 с.
31. Житник Б.О. Актуалізація особистісно-орієнтованого навчання: Методологічний аспект. Харків : Торсінг, 2001. 70 с.
32. Загородня Л.П. Формування основ педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання : автореф. дис.на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Дошкільна педагогіка». Київ, 2001. 28 с.
33. Загородня Л.П., Тітаренко С.А. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2010. 319 с.
34. Залізник А.М. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2009. 22с.
35. Занюк С. Психологія мотивації. Київ : Ельга, 2001. 351 с.
36. Зязюн І.А., Крамущенко Л.В., Кривonos І.Ф. Педагогічна майстерність

- : Підручник /за ред. І.А.Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : СПД Богданова А.М., 2008. 376 с.
37. Зязюн І.А. Нові технології підготовки вчителя в Україні // Науковий вісник Миколаївського держ. ун-ту імені В.О. Сухомлинського. Миколаїв, 2011. Т.1. Вип. 32 : Підготовка вчителя в Європі. 16-21. (Сер.«Пед. науки»).
38. Кідіна Л.М. Психолого-педагогічний супровід педагогічної практики майбутніх вихователів ДНЗ // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць. Київ, 2010. Вип. 1 (14). Ч. 2. С. 183-189.
39. Кічук Н.В. Проблема підготовки майбутніх вихователів до застосування принципу наступності у професійній діяльності //Науковий вісник Черкаського університету. Серія «Педагогіка і психологія». Випуск 656. 2013р. С. 72-76.
40. Кічук Н.В. Технологізація професійної підготовки вихователя дошкільного закладу освіти: деякі аспекти проблеми // Науково-практичний журнал «Наука і освіта» 2014. № 10. С.87-89.
41. Кічук Н.В. Творчість майбутнього фахівця як чинник його професійної самоідентифікації // Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи: монографія / Керівн. авт. кол. Н.В. Гузій; Мін- во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. С. 62-71.
42. Ковалевська Н.В. Професійна підготовка студентів факультетів дошкільної педагогіки до роботи у сім'ях: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2007. 21с.
43. Коджаспирова Г.М. Педагогическая практика в начальной школе. Москва : Издательский центр «Академия», 2000. 272 с.
44. Колосова Н.М. Підготовка майбутніх вихователів до педагогічної підтримки дітей дошкільного віку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Ялта, 2012. 19с.
45. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Тернопіль : Мандрівець, 2014. 144 с.
46. Кондратенко Р.В. Формування педагогічної компетентності майбутніх вихователів з методики фізичного виховання дітей // Дошкільна освіта: проблеми,

пошуки, інновації : зб. наук. і навч.-метод. пр. Вип. 5. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2015. С. 23-26.

47. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. Москва : Высшая школа, 1990. 119 с.

48. Кучерявий О.Г. Теоретичні і методичні основи організації професійного самовиховання майбутніх вихователів дошкільних закладів і вчителів початкових класів : автореф. дис. на здобуття наук, ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2002. 42 с.

49. Макаренко А.С. Книга для батьків. Київ : Рад. школа, 1980. 327 с.

50. МакКлелланд Д. Мотивация человека. Спб. : Питер, 2007. 672с. : ил. (Серия «Мастера психологии»).

51. Максимова В.Н. Акмеологическая теория в контексте проблемы качества образования // Педагогика. 2002. № 2. С. 9-15.

52. Маркова О.Ю. Критерии и показатели оценки эффективности функционирования воспитательной системы вуза [Текст] // Фундаментальные исследования. 2013. №1. С. 78-85.

53. Маслоу А. Мотивация и личность. Спб. : Питер, 2008. 352 с. : (Серия «Мастера психологии»).

54. Матвеева С.Е. Педагогические условия профессионально-творческого саморазвития педагога в системе непрерывного образования // Образование и саморазвитие. 2009. №2. С.3-9.

55. Машовець М.А. Сучасні підходи до організації педагогічної практики майбутніх дошкільних педагогів: [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzspp/2011_4/pp/pp4.pdf

56. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи : підручник. Київ : НПУ, 2003. 267 с.

57. Навчальний процес у вищій педагогічній школі : [навч. посібник] / за ред. О.Г. Мороза]. Київ : НПУ, 2001. 328 с.

58. Національна Доктрина Розвитку Освіти України у XXI столітті. Міністерство освіти і науки України. Академія педагогічних наук України. Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

59. Нестеренко В.В. Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в системі заочного навчання : [монографія]. Одеса : Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2012. 399с.
60. Падалка О.І. Формування пріоритетних педагогічних цінностей у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Вінниця, 2015. 20с.
61. Педагогічні технології : [навч. посібник для вузів]. Київ : Укр. енциклопедія, 1995. 253 с.
62. Педагогіка / под ред. Ю.К. Бабанського. Москва : Педагогіка, 1988. 432 с.
63. Педагогіка вищої школи / за ред. З.Н. Курлянд. Київ : Знання, 2005. 399 с.
64. Петренко С.А. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку основних рухових умінь і навичок: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київ, 2007. 19 с.
65. Підготовка фахівців з дошкільної освіти за кредитно- модульною системою організації навчального процесу : [навч.-метод. посібник] / за ред. Т.І. Поніманської. Київ : Міленіум, 2007. 244 с.
66. Подымова Л.С. Педагогіка : Инновационная деятельность [Текст]. Москва: ИЧП «Изд-во Магистр», 1997. 308с.
67. Полонский, В.М. Словарь по образованию и педагогике. Москва : Высш. шк. 2004. 512 с.
68. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 2- ге вид., доповн. Київ : Академвидав, 2013. 464 с. (Серія «Альма-матер»).
69. Пріма Р.М. Аксіологічні орієнтири у професійній підготовці майбутнього педагога-вихователя // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук, праць. Вип. 365. Чернівці : Рута. 2012. С. 171-176. (Серія : Педагогіка та психологія).
70. Пріма Р.М. Варіативність професійної підготовки майбутнього педагога дошкільного навчального закладу: теоретичні аспекти // Вісник Черкаського університету. Черкаси, 2013. Вип. № 1 (254). С. 100-103. (Сер.: Педагогічні науки).
71. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт»

- / О.О. Андрієтті, О.П. Голубович, Т.В. Дяченко, Т.С. Ільченко та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 104 с.
72. Програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» / Наук. кер. О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.І.Кузьменко, Н.В. Кудикіна. 3-є вид., доопрац. та доповн. Київ : Вид-во «Університет», 2010. 288 с.
73. Програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років «Оберіг» / Наук. кер. А.М. Богущ. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 160 с.
74. Пуховська Л.П. Концепція професіоналізму педагогів: порівняльний аналіз // Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету. Психолого-педагогічні науки, 2002. №4. Частина 1. С.12-15.
75. Разина Н.А. Особенности мотивации учебной деятельности в новых социально-экономических условиях // Вестник Московской академии рынка труда и информационных технологий № 11(33). Москва «МАРТИТ», 2006. С. 72-76.
76. Реутова Е.А. Применение активных и интерактивных методов обучения в образовательном процессе ВУЗА (метод. реком. для преподавателей новосибирского ГАУ). Новосибирск : Изд-во НГАУ, 2012. 58 с.
77. Слепцова И.Ф. Формирование готовности будущих воспитателей к взаимодействию с детьми дошкольного возраста в процессе профессиональной подготовки : дис. ... канд. пед. наук. Москва, 2007. 251 с.
- 80 Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Вибр. твори: У 5-ти т. Київ, 1976. Т. 3. С. 283.
81. Тарасова В.В. Формування риторичної культури майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів Автореф. дис. ... кандидата пед. наук. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Харків, 2012. 19с.
82. Трубник І.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування екологічно мотивованої поведінки старших дошкільників: автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04; Республікан. вищ. навч. закл. «Крим. гуманітар. ун-т». Ялта, 2009. 20 с.
83. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. Москва : Сов. энциклопедия, 1983. 840с.
84. Шандригось Г.А. Можливості моделювання у професійній підготовці майбутнього вчителя фізичної культури / Г. А. Шандригось. Електронний ресурс.

режим доступу : [www.nbuv.gov.ua/portal/ Soc_Gum/Vchdpu/2012_98.../ Shand.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/2012_98.../Shand.pdf).

85. Шапаренко Х.А. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів на засадах акмеологічного підходу : автореф. дис...

канд. пед. наук : 13.00.04; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2008. 20 с.

86. Щедролосева К.О. Формування професійної майстерності майбутніх учителів музики і художньої культури: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.пед.наук:

спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти. Київ, 2005. 20с.